

Procese QED în câmpuri laser intense
tema 51

M. Penția

June 17, 2023

”Verbum sapienti sat est”

Cuprins

1.1	Cinematica împrăștierii $e_i \gamma_i \rightarrow e_f \gamma_f$	4
1.1.1	Energia fotonului împrăștiat (Compton) funcție de energia fotonului inițial	4
1.1.2	Energie foton împrăștiat (invers Compton) funcție de energie electron inițial	6
1.1.3	Energie electron împrăștiat (invers Compton) funcție de energie electron inițial	7

1.1 Cinematica împrăștierii $e_i \gamma_i \rightarrow e_f \gamma_f$

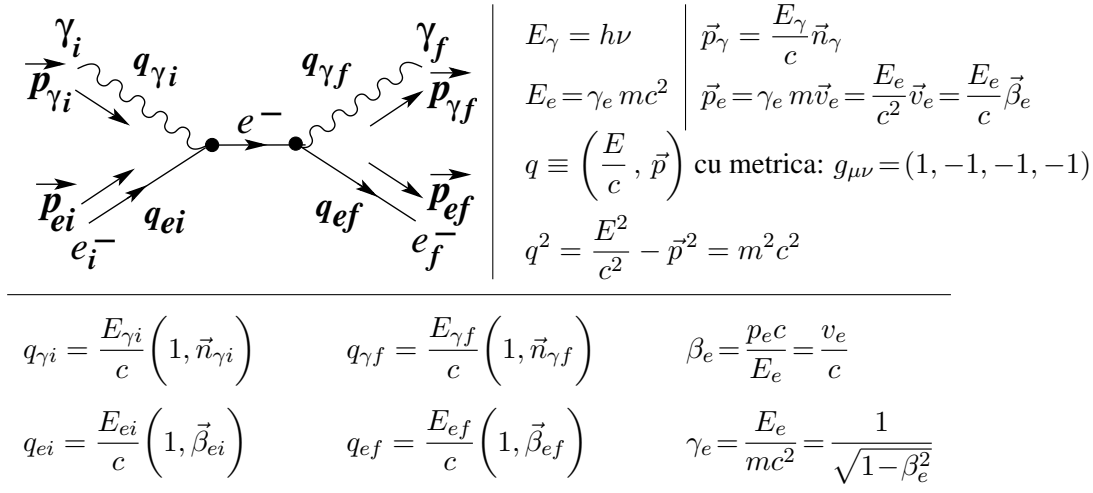

Figura 1.1: Variabilele și relațiile cinematice ale împrăștierii $e_i \gamma_i \rightarrow e_f \gamma_f$

• Conservarea 4-impulsului: $q_{\gamma i} + q_{e i} = q_{\gamma f} + q_{e f}$ (1.1)

• Prin ridicarea la pătrat:

$$\left(q_{\gamma i} + q_{e i} \right)^2 = \underbrace{q_{\gamma i}^2}_{=0} + 2 q_{\gamma i} \cdot q_{e i} + \underbrace{q_{e i}^2}_{=m^2 c^2} = 2 q_{\gamma i} \cdot q_{e i} + m^2 c^2 \quad (1.2)$$

$$\left(q_{\gamma f} + q_{e f} \right)^2 = \underbrace{q_{\gamma f}^2}_{=0} + 2 q_{\gamma f} \cdot q_{e f} + \underbrace{q_{e f}^2}_{=m^2 c^2} = 2 q_{\gamma f} \cdot q_{e f} + m^2 c^2 \quad (1.3)$$

Din egalarea celor două relații rezultă: $q_{\gamma i} \cdot q_{e i} = q_{\gamma f} \cdot q_{e f}$ (1.4)

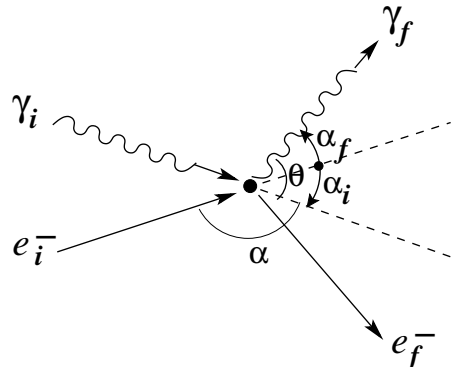
1.1.1 Energia fotonului împrăștiat (Compton) funcție de energia fotonului inițial

• Inmulțim relația (1.1) cu $q_{\gamma f}$, adică o proiectăm pe direcția fotonului final.

$$q_{\gamma f} \cdot \left[q_{\gamma i} + q_{e i} = q_{\gamma f} + q_{e f} \right] \longrightarrow \text{folosind (1.4)}$$

$$q_{\gamma f} \cdot q_{\gamma i} + q_{\gamma f} \cdot q_{e i} = \underbrace{q_{\gamma f} \cdot q_{\gamma f}}_{=0} + \underbrace{q_{\gamma f} \cdot q_{e f}}_{=q_{\gamma i} \cdot q_{e i}}$$

Adică $q_{\gamma f} \cdot (q_{\gamma i} + q_{e i}) = q_{\gamma i} \cdot q_{e i}$ (1.5)

Figura 1.2: Cinematica împrăștierii $\gamma_i e_i^- \rightarrow \gamma_f e_f^-$

Relația (1.5) exprimă împrăștieria Compton $\gamma-e$. Aceasta, scrisă pe componente, devine:

$$\begin{aligned} \frac{E_{\gamma f}}{c} \frac{E_{\gamma i}}{c} - \frac{E_{\gamma f}}{c} \frac{E_{\gamma i}}{c} \vec{n}_{\gamma f} \cdot \vec{n}_{\gamma i} + \frac{E_{\gamma f}}{c} \gamma_{ei} mc - \frac{E_{\gamma f}}{c} \vec{n}_{\gamma f} \cdot \gamma_{ei} m \vec{v}_{ei} &= \\ &= \frac{E_{\gamma i}}{c} \gamma_{ei} mc - \frac{E_{\gamma i}}{c} \vec{n}_{\gamma i} \cdot \gamma_{ei} m \vec{v}_{ei} \end{aligned}$$

sau

$$\begin{aligned} \frac{E_{\gamma f}}{c} \frac{E_{\gamma i}}{c} \left(1 - \underbrace{\vec{n}_{\gamma f} \cdot \vec{n}_{\gamma i}}_{\cos \theta} \right) + \frac{E_{\gamma f}}{c} \gamma_{ei} m \left(c - \underbrace{\vec{n}_{\gamma f} \cdot \vec{v}_{ei}}_{v_{ei} \cos \alpha_f} \right) &= \\ = \frac{E_{\gamma i}}{c} \gamma_{ei} m \left(c - \underbrace{\vec{n}_{\gamma i} \cdot \vec{v}_{ei}}_{v_{ei} \cos \alpha_i} \right) & \quad \times c^2 \end{aligned}$$

$$E_{\gamma f} E_{\gamma i} \left(1 - \cos \theta \right) + E_{\gamma f} \underbrace{\gamma_{ei} m c^2}_{E_{ei}} \left(1 - \underbrace{\frac{v_{ei}}{c}}_{\beta_{ei}} \cos \alpha_f \right) = E_{\gamma i} \underbrace{\gamma_{ei} m c^2}_{E_{ei}} \left(1 - \underbrace{\frac{v_{ei}}{c}}_{\beta_{ei}} \cos \alpha_i \right)$$

de unde energia fotonului împrăștiat funcție de cea a fotonului inițial, este:

$$E_{\gamma f} = \frac{E_{\gamma i} E_{ei} \left(1 - \beta_{ei} \cos \alpha_i \right)}{E_{\gamma i} \left(1 - \cos \theta \right) + E_{ei} \left(1 - \beta_{ei} \cos \alpha_f \right)} \quad (1.6)$$

$$\text{Modificarea energiei fotonului:} \quad \left| \quad \frac{E_{\gamma f}}{E_{\gamma i}} = \frac{1 - \beta_{ei} \cos \alpha_i}{E_{\gamma i} \left(1 - \cos \theta \right) + \left(1 - \beta_{ei} \cos \alpha_f \right)} \quad (1.7)$$

In SR al electronului inițial:
 $\beta_{ei} = 0$; $\gamma_{ei} = 1$; $E_{ei} = mc^2$.

$$\frac{E_{\gamma f}}{E_{\gamma i}} = \frac{1}{1 + \frac{E_{\gamma i}}{mc^2} \left(1 - \cos \theta \right)} \quad (1.8)$$

- Să exprimăm (1.8) prin variația lungimii de undă λ a fotonului. O scriem sub forma:

$$E_{\gamma f} = \frac{1}{\frac{1}{E_{\gamma i}} + \frac{1 - \cos \theta}{mc^2}} \implies \frac{1}{E_{\gamma i}} + \frac{1 - \cos \theta}{mc^2} = \frac{1}{E_{\gamma f}} \quad (1.9)$$

trecem la lungimea de undă: $E_{\gamma i} = h\nu_i = \frac{hc}{\lambda_i} \implies \frac{1}{E_{\gamma i}} = \frac{\lambda_i}{hc}$

(1.9) devine: $\frac{\lambda_i}{hc} + \frac{1 - \cos \theta}{mc^2} = \frac{\lambda_f}{hc}$ sau $\boxed{\lambda_f - \lambda_i = \frac{h}{mc} (1 - \cos \theta)}$ (1.10)

1.1.2 Energie foton împrăștiat (invers Compton) funcție de energie electron inițial

- Inmulțim (1.5) cu q_{ei} $q_{\gamma f} \cdot q_{\gamma i} \cdot q_{ei} + q_{\gamma f} \cdot \underbrace{q_{ei} \cdot q_{ei}}_{m^2 c^2} = q_{\gamma i} \cdot q_{ei} \cdot q_{ei}$

$$q_{\gamma f} \cdot (q_{\gamma i} \cdot q_{ei} + m^2 c^2) = (q_{\gamma i} \cdot q_{ei}) \cdot q_{ei}$$

- De unde 4-impulsul fotonului final este, $q_{\gamma f} = \frac{(q_{\gamma i} \cdot q_{ei})}{q_{\gamma i} \cdot q_{ei} + m^2 c^2} q_{ei}$

- Componenta temporală exprimă energia fotonului final $\boxed{E_{\gamma f} = \frac{(q_{\gamma i} \cdot q_{ei})}{(q_{\gamma i} \cdot q_{ei}) + m^2 c^2} E_{ei}}$ (1.11)

unde

$$q_{\gamma i} \cdot q_{ei} = \frac{E_{\gamma i}}{c} \frac{E_{ei}}{c} - \frac{E_{\gamma i}}{c} \frac{E_{ei}}{c} \vec{n}_{\gamma i} \cdot \vec{\beta}_{ei} = \frac{E_{\gamma i} E_{ei}}{c^2} (1 - \beta_{ei} \cos(\overbrace{\pi - \alpha}^{\alpha_i})) \quad (1.12)$$

adică

$$\boxed{q_{\gamma i} \cdot q_{ei} = \frac{E_{\gamma i} E_{ei}}{c^2} (1 + \beta_{ei} \cos \alpha)}$$
 (1.13)

(1.11) devine

$$E_{\gamma f} = \frac{E_{ei}}{1 + \frac{m^2 c^2}{q_{\gamma i} \cdot q_{ei}}} = \frac{E_{ei}}{1 + \frac{m^2 c^4}{E_{\gamma i} E_{ei}} \frac{1}{(1 + \beta_{ei} \cos \alpha)}} \quad (1.14)$$

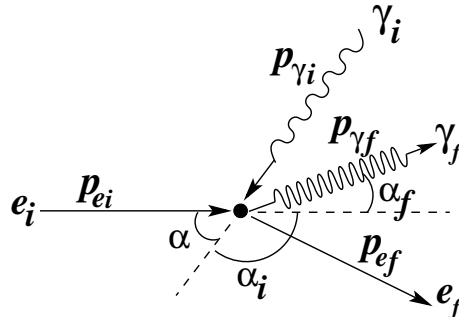

Figura 1.3: Geometria SLAC E-144 a împrăștierii Compton inverse

Experimentul SLAC E-144

În geometria experimentului SLAC E-144 (vezi Fig. 1.3) avem: $\beta_{ei} \approx 1$; $\alpha \approx 0$

$$(1.13) \text{ devine } q_{\gamma i} \cdot q_{ei} = \frac{2E_{\gamma i}E_{ei}}{c^2} \quad (1.15)$$

pentru interacția multifoton $E_{\gamma i} \rightarrow nE_{\gamma i}$ energia fotonului final (1.11) devine

$$E_{\gamma f} \approx \frac{2n E_{\gamma i} E_{ei}}{2n E_{\gamma i} E_{ei} + m^2 c^4} E_{ei} \quad (1.16)$$

(similar cu (23) din preprint SLAC 1999)

1.1.3 Energie electron împrăștiat (invers Compton) funcție de energie electron inițial

- Din relația (1.4) $q_{\gamma i} \cdot q_{ei} = q_{\gamma f} \cdot q_{ef}$

folosind dezvoltarea produsului de 4-impulsuri (1.12), avem:

$$q_{\gamma i} \cdot q_{ei} = \frac{E_{\gamma i} E_{ei}}{c^2} (1 - \beta_{ei} \cos \alpha_{\gamma i e i}) \quad (1.17)$$

$$q_{\gamma f} \cdot q_{ef} = \frac{E_{\gamma f} E_{ef}}{c^2} (1 - \beta_{ef} \cos \alpha_{\gamma f e f}) \quad (1.18)$$

- Din egalarea celor două ecuații de mai sus, exprimăm imediat E_{ef} ,

adică

$$E_{ef} = \frac{E_{\gamma i} (1 - \beta_{ei} \cos \alpha_{\gamma i e i})}{E_{\gamma f} (1 - \beta_{ef} \cos \alpha_{\gamma f e f})} E_{ei} \quad (1.19)$$

Experimentul SLAC E-144

În geometria experimentului SLAC E-144 (vezi Fig. 1.3) avem:

$$\beta_{ei} \approx 1 \quad ; \quad \alpha_{\gamma i e i} \equiv \alpha_i = \pi - \alpha, \quad \implies \quad 1 - \beta_{ei} \cos \alpha_{\gamma i e i} = 1 + \cos \alpha$$

(1.14)

$$E_{ef} = \frac{E_{\gamma i} (1 + \cos \alpha)}{E_{\gamma f} (1 - \beta_{ef} \cos \alpha_{\gamma f e f})} E_{ei} \stackrel{(1.14)}{\underset{\downarrow}{\cong}} \frac{E_{\gamma i} (1 + \cos \alpha) + \frac{m^2 c^4}{E_{ei}}}{1 - \beta_{ef} \cos \alpha_{\gamma f e f}} \quad (1.20)$$